

Groene stad Rotterdam

**Rotterdam is o, zo groen,
het staat er alleen niet
om bekend**

De haven, de industrie, de Euromast, de Kuip, nog meer gebouwen van staal en beton, een weggebombardeerde plek waar een mooi oud centrum had moeten staan en achterstandswijken zonder enige groene fine fleur. Rotterdam krijgt van de doorsnee Nederlander ongetwijfeld het label 'ultragrijze' in plaats van 'groene stad'. Gemeentelijk uitvoerder boomverzorging Ad Slingerland schuift de vooroordelen over de Maasstad graag aan de kant. Ook vertelt hij over het personeelsbeleid binnen de gemeente, haar investering in eigen kennis en kunde en neemt ten slotte het vakblad voor boomverzorging mee op pad naar de algemene begraafplaats Crooswijk, dat met zijn eeuwenoude reusachtige bomen verrassend genoeg veel weg heeft van een sprookjesbos. Slingerland: "Rotterdam is o, zo groen. Het staat er alleen niet om bekend."

Auteur: Karlijn Raats

Platanen heten de bezoeker welkom bij de entree van de algemene begraafplaats Crooswijk.

Ad Slingerland (40) werkt al negen jaar bij de gemeente Rotterdam. Na de middelbare Tuinbouwschool behaalde hij zijn ingenieurstitel op de Hogere Landbouwschool en volgde nog verschillende cursussen rond het onderwerp bomen. Na werkzaam geweest te zijn bij een aannemer, belandde hij bij de dienst Gemeentewerken van de gemeente Rotterdam, waar hij als Uitvoerder Boomverzorging samen met enkele collega's een team van 14 boomverzorgers aanstuurt binnen de afdeling Groenvoorzieningen. Daarnaast heeft de gemeente een uitgebreid Bureau Boomtechnisch Onderzoek, dat onder meer het boombeheersysteem, de veiligheidscontroles, de ziekte-inventarisaties en de snoeiplannen voor zijn rekening neemt.

"Ik ben hier komen werken omdat Rotterdam me een uitdaging leek: de stad heeft 135 duizend bomen in haar bestand, de bossen en plantsoenen niet meegerekend. Het werkgebied strekt zich van Prins-Alexander tot Hoek van Holland en bevat grote parken als het Zuiderpark, het Kralingse Bos en het park bij de Euromast.

Het uitvoerende team houdt zich bezig met alle vaktechnische werkzaamheden. Vooral (jeugd)bomensnoei wil de gemeente in eigen beheer houden, omdat dit de basis is voor een gezond bomenbestand. Verder bestaan onze werkzaamheden uit onderhoud van groen in de wijken, klachten- en ziekteafhandeling, rooiwerkzaamheden en kleinere verplantingswerkzaamheden. De omvangrijke rooi- en verplantwerkzaamheden worden over het algemeen uitbesteed."

Eigen wijsheid

Over het managen van het team zegt Slingerland: "Ik probeer bij de teamindeling voor goede combinaties te zorgen. Ik let hierbij op kennis en ervaring, leeftijd, specialisme, beschikbare machines en lichamelijke mogelijkheden, maar ook op interesses en karakter. Ook probeer ik ervoor te zorgen dat ieder team een doorgewinterde boomverzorgers heeft, zodat de nog wat onervaren jongens iemand hebben om van te leren."

Er wordt wel eens over boomverzorgers gezegd dat ze eigenwijs zijn. Zijn de Rotterdamse

Beuk: Fagus sylvatica. Massieve oude parkreuzen aan het hoofd van sommige oude familiegraftombes slaan hun armen over en rond de tombes.

boomverzorgers eigenwijs? "Ja, maar dat is niet erg, zolang je maar wijsheid uit die eigenwijsheid haalt", vindt de uitvoerder. "We willen dat onze boomverzorgers daar met name eigen verantwoordelijkheid uit halen. Bij bijvoorbeeld het rooien van bomen mag er niets verkeerd gaan, maar we zitten als eindverantwoordelijke wel vaak hier op kantoor, we zijn dus niet altijd op locatie aanwezig om te zien hoe de situatie ervoor staat en om instructies te geven. Dan moeten de jongens zelf knopen doorhakken. Een voorbeeld is de uitvoering van verplantwerkzaamheden of snoeiwerkzaamheden in de stad; je kunt daar wel borden gebruiken om de werkzaamheden af te schermen, maar het blijft opletten omdat niet iedereen zich aan de regels houdt. Daarvoor moet je soms daadkracht tonen en sterk in je schoenen staan. We laten de boomverzorgers bij moeilijkere werken ook vaak zelf eerst een inschatting van de situatie maken en met oplossingen komen. We hebben als uitvoerders namelijk ook niet de wijsheid in pacht. Door gebruik te maken van de aanwezige kennis en ervaring zie je vaak als resultaat dat de jongens efficiënter en veiliger gaan werken doordat je hen meer eigen verantwoordelijkheid geeft."

Lichamelijk mankement

Niet alleen kunde houdt de gemeente het liefst binnenboord, ook haar kenniseconomie is efficiënt. Slingerland legt uit: "De afdeling Groenvoorzieningen voert een beleid dat ervoor zorgt dat je cursussen kunt volgen die gericht zijn op persoonlijke toekomstplannen. Boomverzorgers die hogerop willen of in verband met leeftijd wat anders willen maken daarvan gebruik. Een voorbeeld is een boomverzorgers die nog niet zo lang geleden boswachter is geworden. Zo blijven werknemers die op den duur iets anders willen toch binnen de gemeente werken, en blijft de kennis binnen de organisatie. Ziekteverzuim onder de boomverzorgers is laag. Als ze een bepaald lichamelijk mankement hebben, kunnen ze bijvoorbeeld achter de computer werken." Zijn de boomverzorgers bij de gemeente Rotterdam verplicht om hun ETW te halen? "Nee, maar naast vakmanschap en ervaring vind ik persoonlijkheid minstens zo belangrijk als theoretische kennis. Alle boomverzorgers krijgen binnen de organisatie wel de mogelijkheid om het certificaat ETW te behalen, dit wordt ook zeker aangemoedigd. Een groot deel heeft dit behaald of is hiermee bezig. Dit is belangrijk voor de afdeling omdat het aangeeft dat de vaktechnische kennis

aanwezig is en het geeft de boomverzorgers een stuk erkenning." Ook heeft Rotterdam sinds enkele jaren een eigen bomendepot dat deel uitmaakt van de Rotterdamse boomkwekerij. Dat bomendepot is een tijdelijke "opslagplaats" voor bomen die in verband met grote werken in de stad tijdelijk ergens ondergebracht moeten worden. Slingerland: "Een groot deel van de aangeplante bomen wordt geleverd door kwekerijen die via een Europese aanbesteding bomen aan de gemeente Rotterdam mogen leveren, maar veel bomen komen ook uit onze eigen kwekerij." Er is dus veel communicatie binnen de eigen gemeente als het om boomaanplant en boomonderhoud gaat? Slingerland: "We zitten allemaal op hetzelfde terrein, dus we kunnen zo even naar de kwekerij lopen wanneer we iets nodig hebben. Het unieke van onze organisatie is dat de lijnen tussen de verschillende afdelingen heel kort zijn. Door de goede samenwerking tussen alle betrokken afdelingen is het mogelijk de werkzaamheden snel en efficiënt uit te voeren."

"Jeugdsnoei is de basis voor een gezond bomenbestand"

"Het kan dus zijn dat een boomverzorgers onder het snoeien een gevaarlijke boom ontdekt, binnen een half uur iemand van boomtechnisch onderzoek ter plaatse is, de betreffende werf de deelgemeente inseint en een half uur later de kraan en de hoogwerker de boom staan te rooien. Hetzelfde geldt voor de samenwerking met afdeling wegen. Deze benadert ons bij problemen met boomwortels, zodat we gezamenlijk voor de boom een zo goed mogelijke oplossing kunnen vinden. Een goed netwerk en duidelijke communicatie zijn binnen zo'n grote organisatie heel belangrijk."

Euronorm 5

Slingerland zit een behoorlijk deel van de dag op kantoor. "Ik mis het buitenwerk soms wel", moet hij toegeven. "Als ik vroeger klussen afhad, gaf het een gevoel van voldoening om te zien hoe het groen er dan uitzag. Als ik in de auto zit, kijk ik ook nog altijd meer naarboven om te zien hoe de bomen erbij staan. Dat kost me nog eens een keer mijn auto." De van oorsprong Lekkerkerkernaar weet niet zo een-twee-drie iets af van specifieke fijnstofprojecten binnen de gemeente Rotterdam, maar vertelt

Ad Slingerland:
"Niet alle bomen hebben de mogelijkheid om uit te groeien tot een monumentale boom, je weet dat je ze soms door allerlei omstandigheden na 20 jaar weer moet vervangen."

Wilde Kastanje: *Aesculus hippocastanum*

wel over de milieuvriendelijkere machines waar de boomverzorgers mee werken: "We hebben drie trekkers en twee hoogwerkers die aan de zogenaamde Euronorm 5 voldoen. Zij hebben filters die de roetuitstoot filteren. Ik denk dat Gemeentewerken Rotterdam op het gebied van boomverzorging als eerste in Nederland de opdracht heeft gegeven om milieuvriendelijke machines te leveren. De machines worden via een Europese aanbesteding voor de komende vier jaar besteld, dit maakt het voor ons mogelijk om specifieke eisen te stellen."

Wat zou je het liefste willen als uitvoerder?
"Het hele bomenbestand op de rit krijgen door bijvoorbeeld geen achterstandsnoei te hebben", vertelt Slingerland, "Dit is misschien een utopie. Er is niet altijd genoeg budget, het geld kan maar een keer uitgegeven worden, maar we komen de laatste jaren een heel eind. Het zou mooi zijn als je alles in de hand hebt."

"Je bent nooit klaar. Die hectiek is ook leuk. Als op vrijdag alles goed is opgelost, ben ik in mijn nopjes"

Wanneer kun je met een tevreden gevoel naar huis? "Nooit helemaal", lacht de uitvoerder. "Je bent nooit klaar. Die hectiek is ook leuk. Als er op maandag lastige werken op de planning staan en vrijdag alles goed is opgelost, ben ik altijd erg in mijn nopjes." Die hectiek is de laatste jaren wel toegenomen volgens hem: "Tien jaar geleden bestonden mobiele telefoons bij de buitendienst nog niet. Als boomverzorger moest je dan op zoek gaan naar een telefooncel of een ter plaatse aanwezige uitvoerder om te vragen of je mocht bellen. Voor een uitvoerder gaf dat misschien meer rust. Maar mobiel bereikbaar zijn is ook makkelijk, je bent overal van op de hoogte en zo kun je problemen voorkomen. Jammer daaraan is wel dat je als boomverzorger wat minder zelfstandig zou kunnen worden, omdat je misschien eerder de neiging hebt om je leidinggevende te bellen om te vragen wat je moet doen." Slingerland zou dat niet zo'n probleem vinden. Hij vraagt zijn boomverzorgers wel om eerst zelf een oplossing te bedenken, maar staat altijd klaar om te hulp te schieten. Hij weet van zichzelf: "Het liefste ben ik overal bij betrokken, maar dat is eigenlijk niet nodig. Door de jaren

Zwarte zuilpopulieren: *Populus nigra 'italica'*

Minder milieubelastende hoogwerker voldoet aan Euronorm 5

heen heb ik ook wel leren delegeren.

Groevrijheid

We gaan op weg naar de algemene begraafplaats Crooswijk. Slingerland: "De begraafplaats Crooswijk heeft een monumentale bomenroute en is internationaal vermaard als bomentuin. Het groen op de begraafplaats was altijd bij anderen in beheer, maar sinds dit jaar hebben wij er de zorg over gekregen." Eenmaal aangekomen heet een laan met weldadige platanen de bezoeker welkom. Langs de paden staat de

ene boommammoet na de andere, ze werpen zoveel schaduw, dat het licht af en toe tussen de bladeren heen moet sijpelen. De bladeren zijn prachtig groen, en armen grijpen sierlijk en vrij om zich heen. Veel bomen zijn vlak boven de grond al gesplit in hun stam, wat aangeeft dat ze vele jaren geleden vlak na aanplant weinig snoei en een grote groevrijheid hebben gehad. Massieve parkreuzen aan het hoofd van sommige oude familiegraftombes slaan hun armen over en rond de tombes, een treurwilg van honderden jaren oud siert een doorloopje

“Groen is in deze stad zeker geen ondergeschoven kindje”

De gemeente Rotterdam heeft een eigen bomendepot, dat deel uitmaakt van de kwekerij en waar de bomen kunnen wachten op een nieuwe toekomst.

Haagbeuk. *Carpinus betulus*. Maakt ook op oudere leeftijd vrijwel geen schors.

Boomkwekerij

dat tussen twee stukken begraafplaats in ligt. “Eigenlijk is het hier wat vol geraakt met bomen en proberen we door gericht snoeien de bomen weer wat ruimte te geven. Het zou beter voor de groeirimte van bepaalde bomen zijn als er hier en daar wat plaats gemaakt zou worden door bomen weg te halen, maar dat is simpelweg nooit gedaan.” Het is toch een sprookjesachtig tafereel. Zijn we eigenlijk wel in Rotterdam? Slingerland: “Rotterdam is

echt een groene stad, niet alleen hier. De stad staat alleen niet zo bekend, waarschijnlijk door de focus op het centrum en de haven. Het Kralingse Bos en het Zuiderpark zijn ook heel mooi en belangrijk voor buitenrecreatie. Het Kralingse Bos heeft hier afgelopen jaar zelfs een belangrijke landelijke prijs voor gewonnen en trekt per jaar evenveel bezoekers als de Efteling. De Rotterdamse politiek heeft veel aandacht voor groen voor de korte, maar ook de langere

termijn door bijvoorbeeld groeiplaatsverbetering en boomvervangingsplannen. Groen is in deze stad zeker geen ondergeschoven kindje. Dat is voor de lange termijn heel belangrijk. Je wilt de volgende generaties iets moois meegeven. In het kader van het Groenjaar zijn hier dit jaar allerlei evenementen, zoals de Nationale Boomplantdag in maart. Alle deelgemeenten kregen een monumentale boom uit het depot. Verder waren de Nationale boomklimkampioenschappen hier en organiseert de gemeente nog het hele jaar door verschillende groenactiviteiten.”

Aankleding van de straat

Toch biedt een grote grijze stad als Rotterdam buiten grote parken en ruimtes zoals deze begraafplaats niet altijd de ideale groeiplaats voor bomen. “Hier hebben de bomen inderdaad wel goed kunnen groeien. Dat is op vele plaatsen in de stad natuurlijk anders”, geeft Slingerland toe. “De straten moeten daar in bepaalde gedeeltes van de stad door de bodemdaling regelmatig opgehoogd worden, hierdoor gaan bomen regelmatig verloren. Bomen in deze gebieden ga je als boomverzorger op een gegeven moment als aankleding van de straat zien, je weet dat je ze na 20 jaar weer moet vervangen, het is belangrijk dat je hier in de ontwerpfase rekening mee houdt.”